

(5)

අනුරාධපුර යුගයේ නිෂ්පාදිත කාසි

එච් එම් එස් කේ හේරත්

තෙ වැනි වසර

hmsumudherath@gmail.com

එස් කුරුණායක

තෙ වැනි වසර

shali.kurunayayaka@gmail.com

අනුරාධපුර අවධිය තුළ ශ්‍රී ලංකාවේ භාවිත වූ කාසි නිෂ්පාදනය කරනු ලැබුවේ අවශ්‍යතාවයන් මුල්කරගෙන බව උපකල්පනය කළ හැකි ය. එම නිසා මුල් කාලීන කාසි නිෂ්පාදකයින් කාසියේ ප්‍රමාණය අලංකාරය හා හැඩය යන අංශ ගැන එතරම් උනන්දු වූ බවක් පැහැදිලි නො වේ. නමුත් පසුකාලීන ව තාක්ෂණයේ සිදුවූ වර්ධනයත් සමඟ විවිධ ලෝහ වර්ග භාවිත කරමින් කාසි නිෂ්පාදනය කිරීමට යෙමු වන්නට ඇත. ඒ සඳහා වටිනාකම් මෙන් ම නරපතීන්ගේ රූප සටහන් ද ඇතුළත් කරන ලදී. එසේම කාසි නිෂ්පාදන කටයුතු ද පුද්ගල කණ්ඩායම් විසින් සහ රජුගේ විධානයන්ට අනුව එවකට පැවති ආයතන මගින් ද සිදුකළ බවට සාධක පවතී. මේ සඳහා ඇති හොඳ ම උදාහරණය වන්නේ අභයගිරි භූමියෙහි ප්‍රධාන බිම් සැළසුමෙහි S9 E4 ට අයත් ස්ථානයෙහි පැරණි ගොඩනැගිල්ලක් ආවරණය කිරීමේ දී එම ස්ථානයෙන් රන් කහවණු නිපදවීම සඳහා භාවිතා කරනු ලැබූ කාසි අච්චු සහ ලෝහ කර්මාන්තයට අයත් කෝව තැබූ උදුන් ආදිය හමුවීමයි (කුලතුංග 1996:88). මින් පැහැදිලි වන්නේ මෙම අවධිය තුළ මූල්‍යමය ගනුදෙනු සඳහා අවශ්‍ය වන කාසි නිෂ්පාදනය කොට ඇත.

කාසි නිෂ්පාදනයේ දී ලෝහ සකසා ගැනීම එකිනෙකට වෙනස් වූ අතර ලෝහ මිශ්‍ර කරගත් ආකාරය පිළිබඳව තොරතුරු හමුවී නැතත් හමුවී ඇති කාසිවල ලෝහ මිශ්‍ර වී ඇති බවට සාධක පවතී. මෙහි දී රිදී කාසිවල හා රන් කාසිවල ලෝහය බාල කිරීමට තඹ යොදාගෙන ඇත. ලක්ෂ්මි කාසි ඊයම් මිශ්‍ර තඹවලින් නිපදවා ඇත (කුලතුංග ,1998 ,1996). මේ ආකාරයට ලෝහ මිශ්‍ර කර ගැනීමේ අනුපාත ඔවුන් දැන සිටි අතර කාසි නිෂ්පාදනය සඳහා ප්‍රධාන ක්‍රම දෙකක් අනුගමනය කර ඇත.

1 ලෝහ තහඩුවක් සකස්කර එහි අවශ්‍ය පරිදි මුද්‍රා සලකුණු තැබීම. (හස් තැබීමේ තාක්ෂණය)

2 මැටිවලින් සාදාගත් අක්ෂර පාඨ හා සංකේත සහිත අච්චුවකට ලෝහ උණුකර වත් කිරීම. (කාසි අච්චු භාවිතය)

අභයගිරිය විහාර භූමියේ යුනෙස්කෝ ශ්‍රී ලංකා සංස්කෘතික ත්‍රිකෝණය මගින් කරනු ලබන පුරාවිද්‍යා කැනීමේදී 1993 පෙබරවාරි, මාර්තු සහ මැයි මාසවල එහි ප්‍රධාන බිම් සැලැස්මෙහි ග්‍රිඩ් අංක S 9 E 4 අයත් ස්ථානයේ තිබේ අනුරාධපුර අවධියට අයත් වන ශ්‍රී ලාංකික රන් කහවනු නිපදවීම සඳහා භාවිත කරනු ලැබූ කාසි අවිවු අටක් හමුවී ඇත. එම කාසි අවිවු අභයගිරි කෞතුකාගාරයේ සහ කොළඹ ජාතික කෞතුකාගාරයේ තැන්පත් කොට තිබේ.

ප්‍රධාන රූපය 01:

අභයගිරි කෞතුකාගාරයේ තැන්පත් කොට තිබෙන කාසි අවිවු

අභයගිරිය කැනීම් භූමියෙන් හමු වූ කාසි අවිවු පිළිබඳ අවධානය යොමුකිරීමේ දී අනුරාධපුර අවසානය දක්වා ම එහි නිෂ්පාදනය කර ඇත්තේ රන් කහවණු හා එහි අනු කොටස්ය ඒ අනුව කොටස් කිහිපයක් හඳුනාගත හැකි වේ .

- කහවණුව
- අඩ කහවණුව
- එලය
- අක

ආදී වශයෙන් ය.

මෙහි ප්‍රධාන කාසියේ විෂ්කම්භය මි.මී 22 ප්‍රමාණයකින් යුක්ත වන අතර බර දේශීය ක්‍රමයට කළදකි. ප්‍රධාන කාසියේ බර ග්‍රේන්ස්වලින් නම් 68 සිට 70 දක්වා පමණ වේ. අඩ කහවණුවේ බර ග්‍රේන්ස් 17 ක් පමණ වේ. එසේම අක කාසියේ බර ග්‍රේන්ස් 8 X පමණ වේ (කල්දේරා, 1959 ,16). මෙම කාසියේ අභි මුඛයේ සහ ප්‍රති මුඛයේ ධනයට අධිපති දෙවියා වූ කුවේරයාගේ නිධන් ආරක්‍ෂා කරන බහිරවයන් වන සංඛ සහ පද්ම රූප දෙක දැකිය හැකි ය (කුලකුංග, 1996 :172).

කාසි අවිවු සකස්කරගෙන ඇත්තේ අභිමුඛය සහ ප්‍රතිමුඛය පියන් දෙකක් වශයෙනි. එම පියන් දෙක එක් කිරීමෙන් සම්පූර්ණ කාසිය නිෂ්පාදනය කිරීම සඳහා කුහරය

සෑදේ එම කුඩා විවරය ඉංග්‍රීසි V අක්ෂරය හැඩය හෝ ප්‍රතිලයක හැඩය ගනී. මෙම කුඩා විවරය පිටතට මි.මී 6 ක් පළලින් ද යුක්ත ය (කුලකුංග ,1996 :94).

අභයගිරියෙන් හමුවූ අනුරාධපුරය අවධියේ රන් කහවණු නිපදවීම සඳහා යොදාගත් කාසි අවිච්ඡි අට පිළිබඳ තොරතුරු පහත දැක් වේ.

විෂ්කම්භය	- මි.මී.33
ඝනකම	- මි.මී.04
කාසි කුහරයේ විෂ්කම්භය	- මි.මී.22
කාසි කුහරයේ ගැඹුර	- මි.මී.01
විවරයේ වැඩිම පළල	- මි.මී.06
විවරයේ අඩුම පළල	- මි.මී.04
රූප සටහන	- කාසියේ අභිමුඛය යි

(එම)

අවිච්ඡිව ගෙවී ගොස් ඇත. පිටත රාමුව ස්ථාන දෙකක දී ඉතා සියුම් ලෙස ඉරිතලා ඇත. විවරය පුද්ගල රූපෙහි (නිධි රූපය)පාද පතුල් ආසන්නයේ පිහිටා ඇත. මැටිට ඇතුල් පැත්තේ ළා අළුය(5YR 7/1 Light Gray) පිටත තදින් පිළිස් වීම නිසා තද අළු පැහැති (5YR 5/1Gray) පැල්ලම් ඇත. ඉතා සියුම් තද මැටිටකි.

කාසි අවිච්ඡි 03

විෂ්කම්භය	- මි.මී.33
ඝනකම	- මි.මී.06
කාසි කුහරයේ විෂ්කම්භය	- මි.මී.20
කාසි කුහරයේ ගැඹුර	- මි.මී.01
විවරයේ වැඩිම පළල	- මි.මී.06
විවරයේ අඩුම පළල	- මි.මී.04
මැටිටේ වර්ණය	- ලා අළුය(5YR 7/1 Light Gray)
පිටපැත්තේ ඇති සංකේත	- 'න' අක්ෂරය විය යුතුය.

(එම)

කාසි ප්‍රතිමුඛයේ අවිච්ඡිවකි. විවරය මුහුණ දෙසට එස වූ වම් අත අසල ඇත. දාරයේ සියුම් පිපිරුම් ඇත. නිධි රූවට පහළින් ඇති ආසනය දිගින් අඩුය.

කාසි අවච්ඡා 04

විෂ්කම්භය	- මි.මි.33
සනකම	- මි.මි.05
කාසි කුහරයේ විෂ්කම්භය	- මි.මි.20
කාසි කුහරයේ ගැඹුර	- මි.මි.01
විවරයේ වැඩිම පළල	- මි.මි.06
විවරයේ අඩුම පළල	- මි.මි.04

(ඵම)

ප්‍රතිමුඛයේ අවච්ඡාවකි. ඇතුළත සළකුණු තරමක් ගෙවී ගොස් ඇත. කාසි කුහරයට හානි වී අවච්ඡාවේ දාරයෙන් කොටසක් කැඩී ගොස් ඇත. දාරය ඉතා සියුම් පිපිරුමක් සහිත ය. ඇතුළත වර්ණය (5YR 7/1 Light Gray) ලා අළු ය. කාසි කුහරයට ඉහළින් කොටස (5YR 6/4 Light rebbish brown) ලා රතු පැහැති දුඹුරු ය. පිටත(5YR 5/1Gray) අළු පැහැයෙන් යුක්ත වේ.

කාසි අවච්ඡා 05

විෂ්කම්භය	- මි.මි.33
සනකම	- මි.මි.05
කාසි කුහරයේ විෂ්කම්භය	- මි.මි.20
කාසි කුහරයේ ගැඹුර	- මි.මි.01
විවරයේ වැඩිම පළල	- මි.මි.05
විවරයේ අඩුම පළල	- මි.මි.04

(ඵම)

අභිමුඛයේ අවච්ඡාවකි. ඇතුළත වර්ණය (5YR 7/1 Light Gray) ලා අළුය. පිටත වර්ණය(5YR 5/1Gray) අළු පාටය.විවරය පා පහළින් ඇත. දාරයේ ඉතා සියුම් පිපිරීම ඇත. රූප සටහන් තරමක් ගෙවී ගොස් ය.

කාසි අවච්ඡා 06

විෂ්කම්භය	- මි.මි.32.5
සනකම	- මි.මි.5.5
කාසි කුහරයේ විෂ්කම්භය	- මි.මි.20
කාසි කුහරයේ ගැඹුර	- මි.මි.01
විවරයේ වැඩිම පළල	- මි.මි.5.5
විවරයේ අඩුම පළල	- මි.මි.05
පිටපැත්තේ ඇති සංකේත	- 'න' අක්ෂරය විය යුතුය.

(ඵම)

පිටත වර්ණය අළු පාට (5YR 5/1 Gray) වන අතර ඇතුළත (5YR 7/1 Light Gray) ලා අළු පාටින් යුක්ත ය. එසේම එම පැත්තේ සමහර ස්ථාන (5YR 6/4 Light rebbish browm) ලා රතු පැහැති දුඹුරු පාටින් යුක්ත ය. මෙහිදී දාරයේ මතුපිට පමණක් සියුම් පිපිරීම් ඇත. ප්‍රතිමුඛයේ අච්චුවකි. අක්ෂර හා රූප සටහන් හොඳින් ආරක්ෂා වී ඇත. විවරය පා පහළින් ඇත.දාරයේ පිපිරුමක් හා සම්බන්ධව ඉතා සුළු ලෝහ ප්‍රමාණයක් රැඳී ඇත.

කාසි අච්චු 07

විෂ්කම්භය	- මි.මි.33
ඝනකම	- මි.මි.06
කාසි කුහරයේ විෂ්කම්භය	- මි.මි.20
කාසි කුහරයේ ගැඹුර	- මි.මි.01
විවරයේ වැඩිම පළල	- මි.මි.5.5
විවරයේ අඩුම පළල	- මි.මි.05

පිටපැත්තේ ඇති සංකේත - 'න' අක්ෂරය විය යුතු ය.

(එම)

පිටත වර්ණය අළු පාට (5YR 5/1 Gray) වන අතර ඇතුළත (5YR 7/1 Light Gray) ලා අළු පාටින් යුක්ත ය.ප්‍රතිමුඛයේ අච්චුවකි. අක්ෂර හා රූප සටහන් මැනවින් ආරක්ෂා වී ඇත. දාරයේ පමණක් ඉතා සියුම් පිපිරීම් ඇති අතර ඒ ඇතුළතට කාවදි නැත. විවරය වම් අතට වම් පැත්තෙන් ඇත.

කාසි අච්චු 08

විෂ්කම්භය	- මි.මි.33
ඝනකම	- මි.මි.5.5
කාසි කුහරයේ විෂ්කම්භය	- මි.මි.20
කාසි කුහරයේ ගැඹුර	- මි.මි.01
විවරයේ වැඩිම පළල	- මි.මි.5.5
විවරයේ අඩුම පළල	- මි.මි.4.5

(එම)

පිටත වර්ණය අළු පාට(5YR 5/1 Gray) වන අතර ඇතුළත (5YR 7/1 Light Gray) ලා අළු පාටින් යුක්ත ය. අභිමුඛයේ අච්චුවකි. රූප සටහන් තරමක් ගෙවී ගොස් ය. දකුණු අතට ඉහළින් විවරය ඇත.

කාසි අච්චු 09

විෂ්කම්භය	- මි.මි.33
ඝනකම	- මි.මි.06
කාසි කුහරයේ විෂ්කම්භය	- මි.මි.20
කාසි කුහරයේ ගැඹුර	- මි.මි.01
විවරයේ වැඩිම පළල	- මි.මි.06
විවරයේ අඩුම පළල	- මි.මි.04
මැට්ටේ වර්ණය	- ලා අඟු (5YR 7/1 Light Gray)
පිටපැත්තේ ඇති සංකේත	- 'ර' අක්ෂරය විය හැකිය.

දාරයේ මතුපිට ඉතා සියුම් පිපිරිම් තිබේ. ප්‍රතිමුඛයේ අච්චුවකි. අක්ෂර හා රූප සටහන් හොඳින් රැකී ඇත.

අභයගිරි කැණීම් මඟින් හමු වූ කාසි අච්චු :

ජායාරූප අංක: 02 (අභයගිරි කෞතුකාගාරයේ තිබෙන කාසි අච්චු)

මෙම කාසි අච්චුවල මැටි සංයුතිය පිරික්සීමේ දී අච්චු සියල්ලම එකම මැටි වර්ගයකින් නිමවා තිබේ. එසේම කාසියේ ප්‍රමාණය ද සියලු අච්චුවල එක සමාන වේ. එනම් විෂ්කම්භය මි.මි. 20ක් වීම හා පියන් දෙකම එක්වූ කල්හි කාසියේ ඝනකම මි.මි. 02 කි. අවශ්‍යතාවයන් සපුරාලීමේ දී නිෂ්පාදන තාක්ෂණය වෙනස් කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස රන් කහවණු සෑදීමේ දී

රන් උණකොට අවු වලට වත් කොට නිෂ්පාදනය ඇරඹුණු බව පෙනේ. මෙම කාසි අවු නිෂ්පාදනය සඳහා භාවිත කොට ඇත්තේ කිරි මැටි විශේෂයකි. මෙහි දී උණ ලෝහ වත් කිරීමේ දී අවු වට හානි නොවීම සඳහා වැඩි ශක්තියකින් යුතු මැටි අවශ්‍ය විය. මෙලෙස යොදාගත මැටි වර්ගය අනුරාධපුර මල්වතු ඔය ආශ්‍රිතව ද දක්නට ලැබේ.

මෙම කාසි අවු වල අභිමුඛය හා ප්‍රතිමුඛය නියමිත ප්‍රමාණයකට හා හැඩරුවකට අනුව නිර්මාණය කර ඇත. කාසි අවු නිර්මාණය කිරීම සඳහා ප්‍රථමයෙන් කිසියම් වෘත්තාකාර රාමුවක් තුළ මැටි ගුලියක් ඔබා මට්ටම් කිරීමෙන් මුද්‍රා යෙදීම සඳහා අවශ්‍ය මැටි කවය නිපදවාගත් බව පැහැදිලි ය. සියලු ම සැටි අවු එක ම විශ්කම්භයකින් හා වෘත්තාකාරව නිපදවා ඇති අතර පිටුපස සමතලා මට්ටමින් නිර්මාණය කර ඇත (කුලතුංග, 1998, 95). මෙසේ සකස්කර ගත් කාසි අවු පුරස්සා ශක්තිමත් කරගෙන ඇති අතර අවු වල පියනෙහි පිටුපස ශිල්පියා විසින් කිසියම් සංකේතයක් යොදා ඇත.

හස්ථ බු නම් කාසි වර්ගයේ අවු දෙකක් අනුරාධපුර පැරණි ඇතුළු නුවර ගෙඩිගේ ප්‍රදේශයේ කැණීමක දී හමු වූ බව සිරාන් දූරණියගල මහතා ප්‍රකාශ කර තිබෙන අතර මෙරට තුළ කාසි නිෂ්පාදනය වූ දෙවන අවස්ථාවක් විය හැක බවට අනුමාන කළ හැකි ය (Daraniyagala, 1992, 149).

මේ අනුව පැහැදිලි වන්නේ අනුරාධපුර යුගය වන විට කාසි නිෂ්පාදනය කිරීමේ දී තාක්ෂණික වශයෙන් ඉතා ක්‍රමානුකූල මෙන්ම දියුණු ක්‍රම ශිල්ප පැවති බවට සාධක අභ්‍යන්තර කෞතුකාගාරයේ හා කොළඹ ජාතික කෞතුකාගාරයේ තැන්පත් කර තිබෙන අනුරාධපුර යුගයට අයත් සේ සලකන කාසි අවු මගින් අනාවරණය වන බවයි.

ආශ්‍රේය ග්‍රන්ථ හා ලිපි නාමාවලිය

කල්දේරා. ලිලානන්ද, *ලංකාවේ මිල මුදල්*, 1995, ජාතික කෞතුකාගාර දෙපාර්තමේන්තුව.

කුලතුංග. ටී ජී., *අභ්‍යන්තර පර්යේෂණ*, 1996, රජයේ මුද්‍රණාලය.

කුලතුංග. ටී. ජී., *ශ්‍රී ලංකාවේ භාවිත දේශීය කාසි*, 1998, තරංග ප්‍රින්ටර්ස්.

විමලකීර්ති. මැද උයන්ගොඩ., *ශ්‍රී ලංකාවේ කාසි සහ මුදල් ව්‍යවහාරය*, 1969, සුමන මුද්‍රණාලය.

ceylon coins and currency, Daraniyagala. s., 1972, Colombo.